

Aan		<u>Adres kantoor Curaçao</u> De Rouvilleweg 39 Willemstad, Curaçao Telefoon (+5999)4619081
De minister van Financiën van Sint Maarten		<u>Adres kantoor Sint Maarten</u> Frontstreet 26 Convent Building Philipsburg, Sint Maarten Telefoon (+1721) 5430331
Contactpersoon	Telefoonnummer	<u>Adres kantoor Aruba</u>
Cluster Sint Maarten	+5999 4619081	L.G. Smith Boulevard 68
Datum	E-mail	La Piccola Marina
2 maart 2020	info@cft.cw	Oranjestad, Aruba
Ons kenmerk	Uw kenmerk	Telefoon (+297) 5832800
Cft 202000028		E-mail info@cft.cw
Pagina	Bijlage	Internet www.cft.cw
1/7	-	
Onderwerp		
Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2019 Sint Maarten		

Geachte heer Irion,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) heeft op 21 februari jl. van Sint Maarten de vierde uitvoeringsrapportage (UR) 2019 ontvangen. Conform artikel 18 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) dient het Cft de UR uiterlijk zes weken na afloop van elk kwartaal te ontvangen. Het Cft constateert dat de vierde UR te laat is aangeleverd. In deze brief ontvangt u de reactie van het Cft op de vierde UR. Zoals gebruikelijk wordt deze in afschrift verstuurd aan de voorzitter van de Staten.

Naast de UR ontvangt het Cft maandelijks rapportages van Sint Maarten, conform besluitvorming in de Rijksministerraad (RMR) d.d. 23 november 2018. Sint Maarten heeft in 2019 de maandrapportages, met uitzondering van die over september, tijdig aangeleverd.

Oordeel

De RMR heeft op 23 november 2018 besloten om voor het begrotingsjaar 2019 op grond van artikel 25 van de Rft akkoord te gaan met het afwijken van de normen zoals opgenomen in artikel 15 van de Rft. Hierdoor is het Sint Maarten toegestaan een tekort te presenteren op de gewone dienst en de tekorten uit voorgaande jaren op een later moment te compenseren.

Het Cft heeft gedurende 2019 vastgesteld dat de realisatie over 2019 gunstiger uitvalt dan begroot. Uit de vierde UR blijkt ANG 434,0 miljoen aan baten en ANG 468,5 miljoen aan lasten, waardoor het tekort uitkomt op ANG 34,5 miljoen, fors lager dan het begrote tekort van ANG 71 miljoen. Hogere belastingbaten, lagere salarislasteren en lagere lasten voor 'goederen en diensten' zijn hiervoor de voornaamste verklaringen.

Het tekort kan nog wijzigen als gevolg van correcties bij het opstellen van de jaarrekening 2019. Zo zijn mogelijke afwaarderingen op vaste activa nog niet inzichtelijk en beschrijft de risicoparagraaf risico's die kunnen leiden tot aanvullende lasten.

Het overzicht van de kapitaaldienst 2019 toont een tekort van ANG 2 miljoen en is daardoor niet in evenwicht. Het Cft vraagt Sint Maarten het overzicht aan te passen en sluitend te maken uit de restgelden voor de investeringen.

Het totaal aan liquide middelen is gedurende het laatste kwartaal met circa ANG 12 miljoen afgenomen tot ANG 47,4 miljoen. De omvang van de door Sint Maarten gerapporteerde betalingsachterstanden is in het vierde kwartaal met ANG 12 miljoen afgenomen tot ANG 119,5 miljoen. Het Cft merkt op dat de betalingsachterstanden aan het Uitvoeringsorgaan Sociale en Ziektekostenverzekeringen (SZV) voor een bedrag van circa ANG 10 miljoen te laag zijn vermeld. Het Cft acht het positief dat in 2019 overeenkomsten gesloten zijn met de belangrijkste schuldeisers en roept Sint Maarten op de overeenkomst met SZV uit te breiden met een aflossingsschema en ook met het Algemeen Pensioenfonds Sint Maarten (APS) tot overeenstemming te komen.

Uitgaande van de beschikbare gegevens voldoet de collectieve sector per 31 december 2019 aan de rentelastnorm. De schuldquote van de collectieve sector bedraagt eind december circa 37 procent¹.

Hoewel op dit moment de verantwoordingscyclus over de jaren 2013 tot en met 2018 afgerond had moeten zijn, beschikt Sint Maarten nog steeds niet over de vastgestelde jaarrekeningen over die jaren. Het Cft adviseert u dringend om deze achterstand dit jaar in te halen en zo eindelijk wat de jaarrekeningen betreft schoon schip te maken. Het Cft stelt ook vast dat in het vierde kwartaal geen voortgang is geboekt met het verbeteren van het financieel beheer en spreekt daarover wederom zijn teleurstelling uit. Forse inspanning is benodigd om de toezegging van Sint Maarten gestand te doen om over de jaarrekening 2021 een goedkeurende accountantsverklaring te behalen. Het Cft verneemt van u welke stappen in de komende periode genomen zullen worden om dit te waarborgen. Het Cft wenst hierover en over hoe u de achterstand bij de jaarrekeningen inloopt op korte termijn geïnformeerd te worden.

Toelichting

Besluitvorming in de RMR van 23 november 2018 en 12 juli 2019

In de RMR van 23 november 2018 is besloten om op grond van artikel 25 van de Rft, voor het begrotingsjaar 2019 akkoord te gaan met het afwijken van de normen zoals opgenomen in artikel 15 van de Rft. De RMR heeft hieraan voorwaarden verbonden, onder meer dat de lasten op de gewone dienst gemaximaliseerd worden op ANG 475 miljoen.

---

¹ Op basis van een bbp van ANG 1.922 miljoen (prognose CBCS, december 2019).

In de RMR van 12 juli 2019 is besloten de lasten te maximeren op ANG 483,8 miljoen. Sint Maarten blijft hier met een lastenrealisatie van ANG 468,5 miljoen (ruim) onder en voldoet ook aan de andere voorwaarden.

Gewone dienst

Uit de vierde UR 2019 blijkt voor de gewone dienst het volgende voorlopig beeld:

<i>Bedragen in ANG miljoen</i>	Begroting	Realisatie	Vershil
Baten	412,8	434,0	21,2
Lasten	483,8	468,5	15,3
Saldo	-71,0	-34,5	36,5

De gerealiseerde baten zijn ANG 21,2 miljoen hoger uitgevallen dan begroot terwijl de gerealiseerde lasten ANG 15,3 miljoen lager zijn dan begroot. Hierdoor is het gerealiseerde tekort op de gewone dienst met ANG 34,5 miljoen lager dan begroot (ANG 71 miljoen). Het tekort kan nog wijzigen bij het opstellen van de jaarrekening 2019 als gevolg van onder meer de in de vierde UR gesignaleerde risico's.

De hogere baten zijn met name te verklaren door de hoger dan begrote belastingrealisaties van circa ANG 21,0 miljoen. In onderstaande tabel worden de belastingbaten in 2019 vergeleken met de begroting en de realisatie in 2016, het laatste begrotingsjaar voor de orkanen van 2017.

<i>Bedragen in ANG miljoen</i>	Begroting 2019	Realisatie 2019	Vershil	Realisatie 2016²
Loon- en inkomstenbelasting	146,6	142,6	-4,0	141,9
Omzetbelasting	118,9	141,2	22,3	133,1
Winstbelasting	24,5	25,5	1,0	42,3
Overige belastingen	31,8	41,0	9,2	48,7
Verhoging fiscale compliance	7,5	0,0	-7,5	n.v.t.
Totaal belastingbaten	329,3	350,3	21,0	366,0

Uit de tabel blijkt dat de in 2019 gerealiseerde loon- en inkomstenbelasting en de omzetbelasting het niveau van 2016 overstijgen. De in 2019 gerealiseerde winstbelasting blijft nog wel achter ten opzichte van de realisatie in 2016 aangezien de winstbelasting in 2019 betrekking heeft op met name de door de orkanen beïnvloede jaren 2017 en 2018.

In 2019 is met name de gerealiseerde omzetbelasting hoger dan begroot. Sint Maarten geeft aan dat de stijging van de omzetbelasting deels voortkomt uit een sneller dan verwacht herstel van de economie, met name in de bouwsector en het toerisme.

---

² Bron: jaarrekening 2016 Sint Maarten

Dat verklaart volgens Sint Maarten ook de hogere realisatie in de logeerbelasting (+ANG 4,1 miljoen) en time share fee (+ANG 2,1 miljoen) die onder 'Overige belastingen' opgenomen zijn.

De begrote baten als gevolg van de verhoging van de fiscale compliance zijn volgens de UR niet gematerialiseerd omdat de voorgenomen herstructurering van de belastingdienst niet is opgestart in 2019. In eerdere adviezen heeft het Cft aangegeven dat met name de belastingbaten onvoldoende zijn onderbouwd. Het uitvoeren van een meer diepgaand onderzoek naar deze baten is volgens Sint Maarten door gebrek aan toegankelijkheid van de dataverzamelingen niet mogelijk. Dit verbeterpunt is ook meegenomen in het plan voor het herstructureren van de belastingdienst. Het Cft benadrukt opnieuw dat het van groot belang is dat Sint Maarten zo spoedig mogelijk zal start met de uitvoering van dit plan en beveelt nogmaals aan gebruik te maken van de diensten van Audit Team Sint Maarten (ATS) ter verhoging van de tax compliance.

De lager dan begrote realisatie van de lasten van ANG 15,3 miljoen zijn met name veroorzaakt door lagere personeelslasten van ANG 2,8 miljoen en lagere lasten uit hoofde van 'goederen en diensten' van ANG 11,8 miljoen. De gerealiseerde personeelslasten vallen lager uit dan begroot door onder meer lagere salarislasten met name als gevolg van het niet invullen van begrote vacatures (-ANG 8,4 miljoen) en hogere zorgkosten uit hoofde van de regeling Ongevallen en Ziektekostenverzekering (OZR) (+ANG 5 miljoen). De gerealiseerde lasten voor de post 'goederen en diensten' zijn lager dan begroot door onderschrijdingen in externe inhuur en ondersteuning, de post 'projecten en activiteiten' en cursussen en opleiding.

Kapitaaldienst

Er is in 2019 aanzienlijk minder aan kapitaalsuitgaven gerealiseerd dan begroot (ANG 93,6 miljoen). Dit is volgens de vierde UR in hoofdzaak te wijten aan het niet materialiseren van een voorgenomen lening van ANG 40 miljoen en ANG 27 miljoen aan Development Policy Operations (DPO) gelden uit het wederopbouwfonds. De lening van ANG 40 miljoen is aangehouden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de ontvangst van de DPO-gelden is afhankelijk van het behalen van bepaalde beleidsdoelstellingen.

Sint Maarten rapporteert ANG 17,5 miljoen aan kapitaaluitgaven, waarvan ANG 4,8 miljoen voor investeringen, ANG 4,8 miljoen voor studieleningen en ANG 7,9 miljoen aan aflossingen op leningen. De gerealiseerde inkomsten bedragen ANG 15,5 miljoen. Het Cft stelt vast dat de kapitaaldienst niet in evenwicht is en verzoekt Sint Maarten dit te corrigeren vanuit de geormerkte liquiditeiten en op de juiste wijze in cijfers te verwerken.

Liquiditeitspositie

Uit de vierde UR volgt dat Sint Maarten eind 2019 beschikt over ANG 47,4 miljoen aan liquiditeiten, waarvan ANG 29,8 miljoen vrij beschikbaar en ANG 17,6 miljoen geormerkt voor kapitaalinvesteringen en betalingsachterstanden.

De liquiditeiten zijn ten opzichte van het derde kwartaal afgenomen met circa ANG 12 miljoen door met name aflossingen op leningen en vermindering van de betalingsachterstanden.

Op 24 februari jl. heeft het Cft een afschrift van de brief van minister Knops aan de minister-president van Sint Maarten ontvangen. In de brief zijn de afspraken omtrent de liquiditeitssteun opgenomen die gemaakt zijn in de RMR van 14 februari jl. Zo wordt het eerder genomen besluit inzake de derde tranche liquiditeitssteun 2018 ingetrokken. Ten aanzien van de liquiditeitssteun voor 2019 neemt de RMR het advies van het Cft over, namelijk dat een liquiditeitsniveau van circa twee maanden aan gemiddelde uitgaven passend is. Op basis hiervan heeft de RMR de liquiditeitssteun voor 2019 gemaximeerd op ANG 50,2 miljoen (twee maanden aan gemiddelde uitgaven van ANG 80 miljoen minus de vrij beschikbare liquiditeiten van ANG 29,8 miljoen).

De daadwerkelijke uitkering van liquiditeitssteun blijft verbonden aan de volgende voorwaarden:

- Sint Maarten neemt de noodzakelijke kosten voor politiebijstand en het verbeteren van de detentiesituatie op in de begroting van 2020.
- De salarissen en/of emolumenten van de Statenleden en de leden van de regering worden met 10% verlaagd.

Het Cft verneemt graag hoe en wanneer Sint Maarten aan deze voorwaarden zal voldoen.

Betalingsachterstanden

Sint Maarten rapporteert eind 2019 ANG 119,5 miljoen aan betalingsachterstanden. De omvang van de gerapporteerde betalingsachterstanden is met circa ANG 12 miljoen afgenomen ten opzichte van het derde kwartaal door betalingen aan overheidsvennootschap TELEM. De betalingsachterstand aan SZV is als gevolg van de hoger uitgevallen kosten van de OZR-regeling in 2019 voor ANG 10 miljoen te laag opgenomen.

In 2019 is een aantal vaststellings- of betalingsovereenkomsten tot stand gekomen gericht op het verminderen van de achterstanden. Het Cft roept Sint Maarten op ook met het Algemeen Pensioenfonds Sint Maarten (APS) tot overeenstemming te komen.

Aanwijzing 2015

In september 2015 heeft de RMR een aanwijzing aan Sint Maarten gegeven. Aangezien Sint Maarten niet aan deze aanwijzing voldoet, heeft de RMR op 18 april 2019 besloten deze te verlengen en te voorzien van nieuwe termijnen. De verlengde aanwijzing dient nog ter definitieve besluitvorming aan de RMR te worden aangeboden. Ondanks de afname van de betalingsachterstanden in 2019 stelt het Cft vast dat de punten van de aanwijzing tot op heden niet zijn gerealiseerd.

Ten aanzien van het punt van de aanwijzing voor het structureel betaalbaar maken van de oudedagsvoorzieningen stelt het Cft vast dat de wetgeving ten aanzien van de pensioenherziening van ambtenaren in oktober 2018 aan de Staten is aangeboden,

maar dat goedkeuring door de Staten nog altijd niet heeft plaatsgevonden. Ook merkt het Cft op dat de conceptwetgeving betreffende de verhoging van de AOV-leeftijd van 62 jaar naar 65 jaar nog niet aan de Staten is aangeboden.

Ook het structureel betaalbaar maken van de zorgvoorziening is een belangrijk onderdeel van de aanwijzing. Uit de vierde UR volgt dat in 2019 sprake is van hoger dan begrote kosten uit hoofde van de OZR-regeling. De door het land aan SZV betaalde voorschotten voor de uitvoering van deze regeling bleken ook in de afgelopen jaren te klein om deze zorgkosten te kunnen dekken met naheffingen tot gevolg. Het Cft vraagt uw aandacht voor het inlopen van deze betalingsachterstanden. Het Cft constateert daarnaast in andere zorgfondsen toenemende en structurele tekorten en roept Sint Maarten op niet langer te wachten met het implementeren van de noodzakelijke wetgeving.

Schuldquote en de rentelastnorm

De schuldquote van de collectieve sector van Sint Maarten komt eind 2019 uit op circa 37 procent³. Dit is lager dan verwacht op basis van de begroting 2019 aangezien de lening voor de voorgenomen kapitaalinvesteringen en de liquiditeitssteun derde tranche 2018 niet zijn gerealiseerd. De overheidsschuldquote waarbij naast de langlopende schulden ook rekening wordt gehouden met de kortlopende schulden van het land Sint Maarten⁴ bedraagt circa 51 procent.

Op grond van artikel 24 van de Rft rapporteert Sint Maarten uiterlijk op 1 september over de uitgaven, ontvangsten, tekort en schuld cijfers van het voorafgaande jaar van de collectieve sector. Op 7 oktober 2019 is het rapport 'collectieve sector 2019' aan het Cft aangeboden. Op basis van de op dit rapport bedraagt de rentelastnorm circa ANG 32 miljoen en voldoet de collectieve sector per 31 december 2019 aan de rentelastnorm. Vaststelling van dit rapport door de ministerraad en de minister van BZK dient nog plaats te vinden. Het Cft verzoekt u zorg te dragen dat dit op korte termijn geschiedt en ontvangt graag de bevestiging hiervan.

Verantwoordingen 2013 - 2018

Sint Maarten heeft een forse achterstand in het proces van het opstellen en vaststellen van de jaarrekeningen. Het Cft heeft in zijn adviezen meermaals opgeroepen om dit proces op orde te brengen. Sint Maarten heeft in de tweede helft 2019 externe ondersteuning ingehuurd voor het opstellen van de jaarrekeningen over 2017 en 2018. Uit de vierde UR 2019 blijkt dat verwacht wordt dat deze jaarrekeningen in het eerste kwartaal van 2020 door de ministerraad kunnen worden goedgekeurd, waarna de controle van de jaarrekeningen door de SOAB en de Algemene Rekenkamer in het tweede kwartaal worden afgerond. Het Cft verwacht direct na afronding van de controles de jaarrekeningen en begeleidende accountantsrapporten te ontvangen.

---

³ Op basis van een bbp van ANG 1.922 miljoen (prognose CBCS, december 2019).

⁴ De kortlopende schulden bedragen ANG 348,6 miljoen volgens de meest recente definitieve jaarrekening (2016).

Het Cft wijst u in dit verband op artikel 18 lid 4 van de Rft waarin is bepaald dat Sint Maarten uiterlijk eind augustus de vastgestelde jaarrekening van het voorgaande jaar aan het Cft dient te verstrekken. Het Cft heeft ook voor de jaren 2013 tot en met 2016 nog geen door de Gouverneur vastgestelde jaarrekeningen ontvangen en vraagt met klem hiervoor uw aandacht.

Financieel beheer

Het financieel beheer van Sint Maarten schiet ernstig tekort en behoeft dringend verbetering. Dit beeld blijkt onder meer uit rapportages van de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) en de Algemene Rekenkamer en is ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Het Cft vraagt hiervoor al geruime tijd uw aandacht. Hoewel in april 2019 een verbeterplan in de ministerraad is goedgekeurd, maakt het Cft zich grote zorgen over het uitblijven van verbeteringen in het financieel beheer van Sint Maarten.

Het Cft benadrukt het belang van een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening. In oktober 2018 is met Sint Maarten overeengekomen dat Sint Maarten zal toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening over 2021. Forse inspanning is benodigd om deze doelstelling nog te behalen. Het Cft verneemt graag van u welke stappen in de komende periode genomen zullen worden om dit te waarborgen en wil hierover geïnformeerd worden.

Tot slot

In een brief van 30 september 2019 heeft het Cft aan Sint Maarten verzocht de jaarrekeningen 2018 van de overheidsvennootschappen en entiteiten uit de collectieve sector aan te leveren. Sindsdien zijn er slechts enkele jaarrekeningen aangeleverd. In zijn reactie op de derde UR 2019 heeft het Cft u verzocht om schriftelijke informatie over de status van de jaarrekeningen per vennootschap. Het Cft constateert dat deze toelichting nog niet is verstrekt. Gezien het mogelijke belang van deze jaarrekeningen op de overheidsfinanciën en de landsbegroting verzoekt het Cft u nogmaals de gevraagde jaarrekeningen aan te leveren.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft graag bereid die te geven.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Sint Maarten
De waarnemend secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Sint Maarten